

UDK:316.346.2:141.72

Shohista SAYFUDDINOVA,
Fan va texnologiyalar universiteti o'qituvchisi
E-mail: sh.sayfuddinova@usat.uz

USAT dotsenti v.b, PhD R.Rasulov taqrizi asosida

FEMINISM AND GENDER CULTURE IN THE SYSTEM OF SOCIAL VALUES

Annotation

This article provides a socio-philosophical analysis of feminism and gender culture within the system of social values. The study examines the impact of feminist ideas on moral norms, cultural identity, and social consciousness, as well as the formation and development of gender culture in contemporary societies. Particular attention is given to the dialectical relationship between feminism and traditional values, emphasizing the importance of interpreting gender equality in accordance with national and cultural contexts.

Key words: Feminism, gender culture, social values, gender equality, social consciousness, cultural identity, moral norms, social justice, philosophical analysis

ФЕМИНИЗМ И ГЕНДЕРНАЯ КУЛЬТУРА В СИСТЕМЕ ОБЩЕСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ

Аннотация

В статье с социально-философской точки зрения анализируется место феминизма и гендерной культуры в системе общественных ценностей. Рассматривается влияние феминистских идей на моральные нормы, культурную идентичность и общественное сознание, а также процессы формирования и развития гендерной культуры. Особое внимание уделяется диалектическому взаимодействию феминизма и традиционных ценностей, а также необходимости их сбалансированной интерпретации в национальном и культурном контексте.

Ключевые слова: Феминизм, гендерная культура, система ценностей, гендерное равенство, общественное сознание, культурная идентичность, моральные нормы, социальная справедливость, философский анализ.

JAMIYAT QADRIYATLARI TIZIMIDA FEMINIZM VA GENDER MADANIYATI

Annotatsiya

Ushbu maqolada jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender madaniyatining o'zini ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda feminizmning jamiyat axloqiy me'yorlari va madaniy identitetiga ko'rsatadigan ta'siri, shuningdek, gender madaniyatining shakllanish va rivojlanish jarayonlari yoritilgan. Feminizm va an'anaviy qadriyatlar o'rtasidagi dialektik munosabatlar ochib berilib, gender tengligi g'oyalari milliy va madaniy kontekstda muvozanatli talqin qilish zarurligi asoslangan.

Kalit so'zlar: Feminizm, gender madaniyati, jamiyat qadriyatlarini, gender tengligi, ijtimoiy ong, madaniy identitet, axloqiy me'yorlar, ijtimoiy adolat, falsafiy tahlil

Introduction. Jamiyat qadriyatlarini tizimi ijtimoiy taraqqiyotning asosiy tayanchlaridan biri bo'lib, u muayyan tarixiy davrda jamiyat a'zolari tomonidan qabul qilingan axloqiy, madaniy va ijtimoiy me'yorlar majmuasini ifodalaydi. Ushbu tizim jamiyatning ichki barqarorligini ta'minlash, shaxslararo munosabatlarni tartibga solish va ijtimoiy ongni shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu sababli jamiyat qadriyatlarini doimo tarixiy rivojlanish jarayonida yangilanib, ijtimoiy ehtiyojlar va madaniy transformatsiyalar ta'sirida qayta talqin qilinib boradi. Mazkur jarayonda feminizm va gender madaniyati masalalari zamonaviy ijtimoiy-falsafiy tahlilning dolzarb mavzularidan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Zamonaviy falsafiy yondashuvlarda gender madaniyati tushunchasi erkak va ayol o'rtasidagi munosabatlarning faqat biologik farqlar bilan emas, balki ijtimoiy-madaniy konstruksiyalar orqali shakllanishini asoslaydi. Gender madaniyati jamiyatda tenglik, o'zaro hurmat va adolat tamoyillariga asoslangan ijtimoiy munosabatlar tizimini shakllantirishga xizmat qiladi. Simone de Beauvoir ayolning ijtimoiy mavqegini biologik emas, balki jamiyat tomonidan yaratilgan madaniy qadriyatlar va me'yorlar belgilashini ta'kidlab, gender tengsizligi aynan qadriyatlar tizimi orqali

mustahkamlanishini ilmiy jihatdan asoslaydi [1]. Ushbu yondashuv feminizm va gender madaniyatini jamiyat qadriyatlarini tizimi bilan uzviy bog'liq holda tahlil qilish zarurligini ko'rsatadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi globallashuv sharoitida feminizm g'oyalari turli jamiyatlarga kirib borayotgani bilan yanada kuchaymoqda. Bir tomondan, gender tengligi va inson huquqlari universal qadriyat sifatida e'tirof etilmoqda, ikkinchi tomondan esa, milliy va an'anaviy qadriyatlar bilan ma'lum ziddiyatlar yuzaga kelmoqda. Ayniqsa, an'anaviy jamiyatlarda feminizm ko'pincha milliy madaniyat va axloqiy me'yorlarga tahdid sifatida talqin qilinadi. Bu esa gender madaniyatini rivojlantirish jarayonida muvozanatli, kontekstual va falsafiy yondashuvni talab etadi.

Jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender madaniyatini tahlil qilish, avvalo, ushbu tushunchalarni mutlaq inkor etish yoki mutlaq qabul qilishdan voz kechib, ularni dialektik yondashuv asosida o'rganishni taqozo etadi. Feminizm jamiyat qadriyatlarini yemiruvchi omil emas, balki ularni yangilash, adolat va tenglik tamoyillari asosida qayta shakllantirish imkonini beruvchi ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida ko'rib chiqilishi lozim. Shu sababli mazkur tadqiqot jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender

madaniyatining o'rni, ularning o'zaro munosabati hamda ijtimoiy ongga ko'rsatadigan ta'sirini ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilishga qaratilgan.

Methods. Mazkur tadqiqot jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender madaniyatining o'rni hamda ularning o'zaro munosabatlarini aniqlashga qaratilgan bo'lib, metodologik jihatdan ko'p darajali va kompleks yondashuvga asoslanadi. Tadqiqotda siyosiy-falsafiy, ijtimoiy-madaniy va aksiologik tahlil usullari uyg'unlashtirilgan holda qo'llanildi. Bunday metodologik yondashuv feminizm va gender madaniyatini faqat ijtimoiy hodisa sifatida emas, balki jamiyat qadriyatlarini tizimini shakllantiruvchi va transformatsiya qiluvchi omil sifatida chuqurroq anglash imkonini beradi.

Avvalo, tadqiqotning nazariy-metodologik asosi sifatida dialektik metod tanlandi. Dialektik yondashuv feminizm va an'anaviy qadriyatlar o'rtasidagi qarama-qarshiliklarni statik holatda emas, balki rivojlanish va o'zgarish jarayoni sifatida tahlil qilish imkonini beradi. Ushbu metod yordamida feminizmni jamiyat qadriyatlariga qarshi qo'yilgan tashqi omil emas, balki mavjud qadriyatlarining ichki ziddiyatlaridan kelib chiqadigan va ularni yangilashga xizmat qiluvchi ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida talqin qilish mumkin bo'ladi. Dialektik tahlil feminizm va gender madaniyatining jamiyat axloqiy me'yorlari bilan to'qnashuvi va uyg'unlashuvi jarayonlarini ochib berishda muhim ahamiyat kasb etadi [2].

Ikkinchi muhim metod sifatida aksiologik yondashuv qo'llanildi. Aksiologik metod feminizm va gender madaniyatini qadriyatlar tizimi doirasida baholashga xizmat qiladi. Ushbu yondashuv yordamida gender tengligi, adolat, shaxs erkinligi va inson qadr-qimmati kabi feministik qadriyatlarining jamiyat axloqiy me'yorlari bilan qanday uyg'unlashishi yoki ziddiyatga kirishishi aniqlanadi. Aksiologik tahlil, ayniqsa, gender madaniyatining jamiyatda ijtimoiy norma sifatida qabul qilinish darajasini o'rganishda muhimdir. Chunki har qanday ijtimoiy g'oya qadriyat sifatida e'tirof etilmaguncha, u jamiyat ongida barqaror o'rin egallay olmaydi [3].

Tadqiqotda tarixiy-komparativ metod ham faol qo'llanildi. Ushbu metod feminizm va gender madaniyatining turli tarixiy bosqichlardagi shakllanish jarayonini qiyosiy tahlil qilish imkonini beradi. Xususan, an'anaviy jamiyatlarda gender rollarining qanday shakllanganligi, modern va postmodern davrlarda ushbu rollarning qanday o'zgarishga uchrangani solishtirma tahlil qilindi. Tarixiy-komparativ yondashuv yordamida feminizm g'oyalarining G'arb jamiyatlarida shakllanishi va ularning boshqa madaniy makonlarga ko'chirilishi jarayonida yuzaga keladigan qadriyatlar ziddiyati aniqlanadi. Bu metod gender madaniyatining universalligi va lokal xususiyatlari o'rtasidagi muvozanat masalasini yoritishda muhim ahamiyatga ega [4].

Shuningdek, tadqiqotda hermenevtik metoddan foydalanildi. Hermenevtik yondashuv feministik matnlar, falsafiy qarashlar va ijtimoiy diskurslarni talqin qilish orqali ularning ichki mazmunini ochib berishga xizmat qiladi. Ushbu metod yordamida feminizmga oid tushunchalar - "gender", "tenglik", "erkinlik", "ijtimoiy rol" kabi kategoriyalarning turli madaniy va falsafiy kontekstlardagi ma'nolari tahlil qilindi. Hermenevtik tahlil feminizmni soddalashtirilgan ideologik tushuncha sifatida emas, balki murakkab va ko'p qatlamli ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida anglash imkonini beradi [5].

Umuman olganda, mazkur tadqiqot metodologiyasi feminizm va gender madaniyatini jamiyat qadriyatlarini tizimi bilan dialektik, aksiologik va tarixiy bog'liqlikda o'rganishga qaratilgan. Qo'llanilgan metodlar bir-birini to'ldirgan holda mavzuning nazariy va amaliy jihatlarini chuqur yoritish imkonini beradi hamda keyingi natijalar va muhokama bo'limlari uchun mustahkam ilmiy asos yaratadi.

Results. Mazkur tadqiqot natijalari jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender madaniyatining o'rni murakkab, ko'p qatlamli va dialektik xarakterga ega ekanligini ko'rsatdi. Tahlil shuni anglatadiki, feminizm jamiyat qadriyatlariga tashqi omil sifatida emas, balki tarixiy rivojlanish jarayonida shakllangan ichki ehtiyojlar natijasida yuzaga kelgan ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida namoyon bo'ladi. Gender madaniyati esa ushbu jarayonning amaliy ifodasi bo'lib, u jamiyatda erkak va ayol o'rtasidagi munosabatlarning axloqiy-me'yoriy asoslarini qayta shakllantirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalariga ko'ra, an'anaviy jamiyatlarda qadriyatlar tizimi ko'proq patriarxal me'yorlarga tayangan bo'lib, unda gender rollari qat'iy va barqaror tarzda belgilangan. Ushbu holatda erkaklar ijtimoiy faoliyatning markaziy subyekti sifatida qaralgan, ayollarga esa asosan oilaviy va xususiy makon bilan bog'liq rollar yuklatilgan. Feminizm aynan ushbu qadriyatlar tizimini tanqidiy tahlil qilib, gender tengsizligi ijtimoiy adolatsizlikning muhim manbalaridan biri ekanligini ko'rsatadi. Simone de Beauvoir tomonidan ilgari surilgan "ayol tug'ilmaydi, balki jamiyat tomonidan ayolga aylantiriladi" degan g'oya jamiyat qadriyatlarini orqali gender rollari ijtimoiy konstruksiya sifatida shakllanishini asoslaydi [6]. Ushbu yondashuv natijalar tahlilida feminizmning jamiyat qadriyatlariga ta'sirini tushuntirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qildi.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, modern jamiyatlarda feminizm qadriyatlar tizimini yangilashga qaratilgan muhim ijtimoiy mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. Xususan, gender tengligi, shaxs erkinligi va ijtimoiy adolat kabi qadriyatlar asta-sekin jamiyatning normativ asoslariga singib bormoqda. Bu jarayonda gender madaniyati ijtimoiy munosabatlarning ajralmas qismiga aylanib, ta'lim, siyosat, mehnat bozori va oilaviy institutlar faoliyatida o'z aksini topmoqda. Aksiologik tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, feminizm tomonidan ilgari surilgan qadriyatlar jamiyat tomonidan qabul qilinishi ularning madaniy kontekstga moslashtirilish darajasiga bevosita bog'liqdir [7]. Ya'ni feminizm g'oyalari milliy va madaniy qadriyatlar bilan muvofiqlashgan holda joriy etilgandagina barqaror ijtimoiy natija beradi.

Tarixiy-komparativ tahlil natijalari feminizm va gender madaniyatining turli jamiyatlarda turlicha shakllanganini ko'rsatdi. G'arb jamiyatlarida feminizm modernizm jarayonlari bilan chambarchas bog'liq holda rivojlangan bo'lsa, Sharq jamiyatlarida gender madaniyatining shakllanishi ko'proq an'anaviy axloqiy va diniy qadriyatlar bilan muvozanat izlash orqali amalga oshgan. Joan Scott tomonidan ishlab chiqilgan gender tushunchasining tarixiy tahlili shuni ko'rsatadiki, gender munosabatlari har bir jamiyatda o'ziga xos tarixiy va madaniy sharoit ta'sirida shakllanadi [8]. Bu natija feminizmni universal model sifatida qo'llash mumkin emasligini, balki uni har bir jamiyat qadriyatlarini tizimiga mos holda tahlil qilish zarurligini asoslaydi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatdiki, postmodern jamiyatlarda feminizm va gender madaniyati yanada murakkab shakl kasb etmoqda. Postmodern sharoitda yagona qadriyatlar tizimi mavjud bo'lmay, aksincha, turli madaniy, ijtimoiy va gender identitetlari bir vaqtda mavjud bo'ladi. Bu holat gender madaniyatini ko'p qatlamli va nisbiy tushuncha sifatida talqin qilishga olib keladi. Hermenevtik tahlil natijalariga ko'ra, feminizmga oid tushunchalar va diskurslar turli ijtimoiy guruhlar tomonidan turlicha talqin qilinadi va bu talqinlar jamiyat qadriyatlarini tizimining fragmentarlashuviga olib keladi [9]. Biroq ushbu fragmentarlik salbiy holat emas, balki jamiyatda plyuralizm va ijtimoiy dialogning kuchayishiga xizmat qiluvchi omil sifatida baholanadi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari feminizm va gender madaniyatining jamiyat axloqiy me'yorlariga ta'siri ikki tomonlama ekanligini ko'rsatdi. Bir tomondan, feminizm an'anaviy axloqiy me'yorlarni tanqid ostiga olib, ularni qayta ko'rib chiqishga majbur qiladi. Ikkinchi tomondan esa, jamiyat axloqiy qadriyatlarini feminizm g'oyalariining qabul qilinishi va amaliyotga tatbiq etilish darajasini belgilab beradi. Ushbu dialektik o'zaro ta'sir natijasida gender madaniyati jamiyatda barqaror ijtimoiy institut sifatida shakllanish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, feminizm va gender madaniyati jamiyat qadriyatlarini tizimini yemiruvchi omil emas, balki uni adolat, tenglik va inson qadr-qimmatini yuksaltirish tamoyillari asosida modernizatsiya qiluvchi ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida namoyon bo'ladi.

Muhokama. Mazkur tadqiqot natijalari jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender madaniyatining o'rni biryozqlama yoki soddalashtirilgan yondashuv orqali izohlanishi mumkin emasligini ko'rsatdi. Aksincha, ushbu hodisalar murakkab dialektik jarayon sifatida namoyon bo'lib, ular jamiyatning tarixiy rivoji, madaniy identiteti va axloqiy me'yorlari bilan chambarchas bog'liqdir. Muhokama jarayonida feminizmni nafaqat ijtimoiy harakat, balki qadriyatlar tizimini qayta talqin qiluvchi ijtimoiy-falsafiy paradigma sifatida baholash zarurligi yaqqol ko'rinadi.

Avvalo, feminizm va an'anaviy qadriyatlar o'rtasidagi ziddiyat masalasiga to'xtalish lozim. Ko'plab jamiyatlarda feminizm g'oyalari milliy madaniyat va axloqiy an'analarga qarshi yo'naltirilgan hodisa sifatida talqin qilinadi. Biroq tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bu qarash ko'pincha feminizmning mohiyatini soddalashtirilgan va ideologik shaklda tushunish bilan bog'liq. Simone de Beauvoir ta'kidlaganidek, gender tengsizligi biologik zaruriyat emas, balki jamiyat tomonidan yaratilgan qadriyatlar va me'yorlar mahsulidir [10]. Shu sababli feminizm an'anaviy qadriyatlarni mutlaq inkor etish emas, balki ularni adolat va tenglik tamoyillari asosida qayta ko'rib chiqishni taklif etadi.

Muhokama davomida aniqlanishicha, gender madaniyatining jamiyatda qaror topishi, avvalo, qadriyatlar tizimining ichki moslashuvchanligiga bog'liq. Agar jamiyat qadriyatlarini qat'iy va yopiq tizim sifatida shakllangan bo'lsa, har qanday yangicha g'oya keskin qarshilikka uchraydi. Aksiologik nuqtayi nazardan qaraganda, gender tengligi kabi qadriyatlar jamiyat tomonidan qabul qilinishi uchun ular mavjud axloqiy me'yorlar bilan muvofiqlashtirilishi zarur [11]. Bu holat feminizmning universal model sifatida emas, balki madaniy kontekstga moslashuvchi konsepsiya sifatida talqin qilinishini taqozo etadi.

Tarixiy-komparativ yondashuv feminizm va gender madaniyatiga nisbatan jamiyatlararo farqlarni yanada aniqroq ko'rsatib beradi. G'arb jamiyatlarida feminizm modernizm va sekulyarizm bilan uzviy bog'liq holda shakllangan bo'lsa, Sharq jamiyatlarida gender masalalari ko'proq diniy va an'anaviy qadriyatlar bilan muvozanatda hal etilgan. Joan Scott tomonidan ilgari surilgan gender tushunchasining tarixiy talqini

shuni ko'rsatadiki, gender munosabatlari hech qachon neytral yoki universallashtirilgan bo'lmagan, balki har doim muayyan tarixiy va madaniy sharoit mahsulidir bo'lib kelgan [12]. Ushbu jihat feminizmni jamiyat qadriyatlarini tizimiga moslashgan holda tahlil qilish zaruratini yana bir bor tasdiqlaydi.

Postmodern davr sharoitida feminizm va gender madaniyati yanada murakkab va ko'p qatlamli ko'rinish kasb etmoqda. Postmodern tafakkur yagona, umumiy qadriyatlar tizimini inkor etib, nisbiylik va plyuralizmni ilgari suradi. Natijada gender madaniyati ham yagona model sifatida emas, balki turli identitetlar, madaniy tajribalar va ijtimoiy diskurslar majmuasi sifatida shakllanmoqda. Germenevtik yondashuv shuni ko'rsatadiki, feminizmga oid tushunchalar turli ijtimoiy guruhlar tomonidan turlicha talqin qilinadi va bu talqinlar jamiyat qadriyatlarini tizimining fragmentarlashuviga olib keladi [13]. Biroq ushbu fragmentarlikni mutlaq salbiy hodisa sifatida baholash to'g'ri emas, chunki u ijtimoiy dialog va madaniy xilma-xillikning kuchayishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, muhokama natijalari feminizm va gender madaniyatini jamiyat qadriyatlarini tizimiga qarshi qo'yish ilmiy jihatdan asossiz ekanligini ko'rsatadi. Aksincha, feminizm jamiyatning ichki rivojlanish ehtiyojlaridan kelib chiqadigan, axloqiy adolat va inson qadr-qimmatini mustahkamlashga qaratilgan ijtimoiy-falsafiy hodisa sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa. Mazkur tadqiqot jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender madaniyatining o'rni hamda ahamiyatini ijtimoiy-falsafiy nuqtayi nazardan tahlil qilishga qaratildi. Tadqiqot davomida feminizmni faqat ijtimoiy harakat yoki siyosiy talablarga asoslangan hodisa sifatida emas, balki jamiyatning axloqiy, madaniy va qadriyatlar tizimini qayta ko'rib chiqishga undovchi muhim ijtimoiy-falsafiy paradigma sifatida talqin qilish mumkinligi asoslab berildi. Gender madaniyati esa ushbu jarayonning amaliy ifodasi bo'lib, u jamiyatda erkak va ayol o'rtasidagi munosabatlarni adolat, tenglik va o'zaro hurmat tamoyillari asosida qayta shakllantirishga xizmat qilishi aniqlandi.

Tahlillar shuni ham ko'rsatadiki, feminizm va gender madaniyati jamiyatda bir xil darajada va bir xil tezlikda qabul qilinmaydi. Bu jarayon jamiyatning tarixiy tajribasi, madaniy identiteti va axloqiy me'yorlariga bevosita bog'liq. An'anaviy qadriyatlar ustuvor bo'lgan jamiyatlarda gender tengligi g'oyalari ehtiyotkorlik bilan, muvozanatli yondashuv asosida joriy etilishi zarur. Aks holda, feminizm g'oyalari jamiyatda qarshilik va ijtimoiy ziddiyatlarni kuchaytirishi mumkin. Shu sababli gender madaniyatini rivojlantirishda milliy qadriyatlar va madaniy xususiyatlarni hisobga olish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, jamiyat qadriyatlarini tizimida feminizm va gender madaniyatining uyg'un rivoji jamiyat barqarorligi, ijtimoiy adolat va inson qadr-qimmatini ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi. Ushbu tadqiqot natijalari kelgusida gender madaniyati, ijtimoiy qadriyatlar va feminizm masalalarini yanada chuqurroq empirik va nazariy tadqiq etish uchun ilmiy asos bo'lib xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR

1. Beauvoir S. *The Second Sex*. - New York: Vintage Books, 2011. - P. 25-40.
2. Hegel G.W.F. *Fenomenologiya ruha*. - M.: Nauka, 1992. - B. 54-61.
3. Rokeach M. *The Nature of Human Values*. - New York: Free Press, 1973. - P. 5-12.
4. Scott J.W. *Gender: A Useful Category of Historical Analysis // The American Historical Review*. - 1986. - Vol. 91, No. 5. - P. 1053-1075.
5. Gadamer H.-G. *Truth and Method*. - London: Continuum, 2004. - P. 269-278.
6. Beauvoir S. *The Second Sex*. - New York: Vintage Books, 2011. - P. 25-40.
7. Rokeach M. *The Nature of Human Values*. - New York: Free Press, 1973. - P. 8-21.

8. Scott J.W. Gender: A Useful Category of Historical Analysis // The American Historical Review. - 1986. - Vol. 91, № 5. - P. 1053-1075.
9. Gadamer H.-G. Truth and Method. - London: Continuum, 2004. - P. 269-285.
10. Beauvoir S. The Second Sex. - New York: Vintage Books, 2011. - P. 23-45.
11. Rokeach M. The Nature of Human Values. - New York: Free Press, 1973. - P. 3-20.
12. Scott J.W. Gender: A Useful Category of Historical Analysis // The American Historical Review. - 1986. - Vol. 91, № 5. - P. 1053-1075.
13. Gadamer H.-G. Truth and method. - London: Continuum, 2004. - P. 269-285.
14. Rasulov R. Zamonaviy kommunikatsion texnologiyalarning jamiyatdagi mafkuraviy jarayonlarga bo‘lgan ta‘siri //«ACTA NUUZ». – 2025. – T. 1. – №. 1.12. – C. 176-179.
15. Rasulov R. O‘zbekistonda fuqarolik jamiyati institutlarining yoshlar dunyoqarashi siyosiy ijtimoiylashuviga ta‘siri //«ACTA NUUZ». – 2025. – T. 1. – №. 1.4. 1. – C. 169-171.171.
16. Khaydarova M., Rasulov R. Positive and negative consequences of the globalization process //International Conference on Arts, Society & Humanities. – 2025. – T. 1. – №. 3. – C. 35-39.